

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 325/2014-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. septembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Sergeja Kohuta v konaní o sťažnosti A. P., mal. M. P... a mal. P. P..., zastúpených advokátkou JUDr. Elenou Ľalíkovou, Podbrezovská 34, Bratislava, vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 38 C 449/2013 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 21 P 72/2008), za účasti Okresného súdu Košice I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. P., mal. M. P. a mal. P. P. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 38 C 449/2013 p o r u š e n é b o l o .

2. A. P., mal. M. P. a mal. P. P. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie každému v sume po 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré im je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť A. P., mal. M. P. a mal. P. P. trovy konania v sume 540,29 € (slovom päťstoštyridsať eur a dvadsaťdeväť centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Eleny Ľalíkovej, Podbrezovská 34, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. marca 2014 doručená sťažnosť A. P. (ďalej len „sťažovateľka“), mal. M. P. a mal. P. P. (ďalej len „maloletí sťažovatelia“, spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 38 C 449/2013 [pôvodne vedenom pod sp. zn. 21 P 72/2008 (ďalej len „napadnuté konanie“)].

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi konania vedeného okresným súdom v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu pod sp. zn. 38 C 449/2013, ktorého predmetom je rozhodovanie o zverení maloletých sťažovateľov do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov (sťažovateľky a otca maloletých sťažovateľov, pozn.).

V úvodnej časti sťažnosti sa okrem iného uvádza:

«Od 7. 5. 2008 sa vedie konanie na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“/ pod sp. zn. 21 P 72/2008 vo veci výživného a od 29. 6. 2010 pod sp. zn. 21 P 150/2010 /s ktorou sa spojila aj vec 21 P 72/2008/ konanie o striedavej výchove maloletých detí rodičmi, ktoré skončené nie je.

ÚS SR nálezom z 12. 12. 2013 sp. zn. IV. ÚS 480/2013 vyhovel sťažnosti otca J. P., keď konštatoval porušenie jeho práv v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 72/2008, priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 2000 € a trovy konania v sume 275,94 €.

Po tomto náleze bolo ostatné pojednávanie 30. 1. 2014, na ktorom došlo k rozhodnutiu o výživnom – otec podal odvolanie, preto sa vec postúpila krajskému súdu – ale v úprave striedavej výchovy sa nerozhodlo, lebo okresný súd nariadil ďalšie dokazovanie a v tejto časti rozpojil uvedené veci a označil ju pod sp. zn. 38 C 449/2013.»

Ďalej sťažovatelia poukazujú na to, že «Otázka posudzovanej dĺžky konania a jej primeranosti /neprimeranosti, nie je iba numerickým údajom, ale je podmienený celým radom faktorov, ako je charakter prejednávanej veci a jej zložitosť, správanie sa účastníkov konania a súdu v priebehu „spor“ a najmä treba zobrať do úvahy význam sporu pre konkrétneho účastníka, resp. čo je preňho v „hre“.

Už prima facie je zrejmé, že konanie týkajúce sa úpravy rodičovských práv k malol. deťom, sa má skončiť spravidla do 1 roka; po tomto termíne už ide o tzv. reštančnú vec, ku ktorej má sudca pristupovať mimoriadne starostlivo tak, aby túto dobu ďalej nepredlžoval.

V konaní sa však preukazuje opak, čo mimoriadne frustrujúco a ťaživo pôsobí nielen na matku detí, ale aj samotné maloleté deti, ktoré neustále pociťujú stav úzkosti, mrzutosti a neistoty pred a po každom pojednávaní, ktoré sa ich bezprostredne dotýka.».

Na základe uvedeného sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„a/ Základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a v primeranej dobe podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru postupom OS Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 38 C 449/2013 /predtým 21 P 72/2008/, porušené bolo.

b/ Priznáva finančné zadosťučinenie A. P. v sume 4 000 €, M. P. v sume 5 000 € a P. P. v sume 5 000 €, ktoré im je OS Košice I povinný vyplatiť do 2 mesiacov.“

Okrem uvedeného sťažovatelia taktiež navrhujú, aby im ústavný súd priznal aj úhradu trov konania.

Ústavný súd ešte pred predbežným prerokovaním požiadal predsedu okresného súdu o vyjadrenie k sťažnosti. Na žiadosť ústavného súdu zareagoval predseda okresného súdu

v prípise sp. zn. 1 SprV/175/2014 zo 6. mája 2014, v ktorom popísal doterajší priebeh napadnutého konania a okrem iného v ňom ďalej uviedol: „... mám zato, že činnosť súdu smerovala k odstráneniu právnej neistoty a k meritórnemu rozhodnutiu. Priebeh konania bol ovplyvnený viacerými návrhmi odporcu na nariadenie predbežného opatrenia, o ktorých musel súd v lehote ustanovenej Občianskym súdnym poriadkom rozhodnúť.

K spomaleniu postupu súdu došlo aj správaním sa účastníkov. Pojednávania dňa 1. 7. 2008 sa nezúčastnil odporca. Pojednávania určeného na 2. 9. 2008 sa nezúčastnila navrhovateľka aj odporca. Pojednávania určeného na 20. 5. 2009 sa nezúčastnila navrhovateľka.

Odporca proti sudcom Mgr. P., JUDr. N. M., JUDr. V., Mgr. G. podal žalobu o náhradu škody. V dôsledku takéhoto konania odporcu sudcovia oznámili predsedovi súdu, že sa cítia byť vo veci zaujatí. Predseda súdu námietkam zaujatosti sudcov vyhovel a vec bola zakaždým pridelená inému sudcovi.

V priebehu konania som zistil aj kratšie obdobia nečinnosti súdu, od vrátenia spisu Krajským súdom v Košiciach 11. 11. 2008 do 20. 5. 2009, kedy súd vytýčil ďalší termín pojednávania a od 22. 1. 2010, od rozhodnutia o priznaní trov dôkazov S., do 17. 8. 2010, kedy súd vytýčil pojednávanie.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti som dospel k záveru, že sťažnosť A. P. je čiastočne dôvodná.“

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 325/2014-18 z 5. júna 2014 prijal sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 38 C 449/2013 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 21 P 72/2008).

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu, aby prípadne doplnil svoje vyjadrenie k sťažnosti sp. zn. 1 SprV/175/2014 zo 6. mája 2014 a zároveň oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda

okresného súdu v prípise sp. zn. 1 SprV/175/2014 z 1. augusta 2014 oznámil, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Dňa 12. augusta 2014 vyzval ústavný súd právnu zástupkyňu sťažovateľov, aby sa vyjadrila, či trvá na konaní ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal vyjadrenia predsedu okresného súdu sp. zn. 1 SprV/175/2014 zo 6. mája 2014 a z 1. augusta 2014 na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska. Právna zástupkyňa sťažovateľov v podaní doručenom ústavnému súdu 22. augusta 2014 oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, pričom možnosť zaujať stanovisko k vyjadreniam predsedu okresného súdu nevyužila.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľov a predsedu okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Zo sťažnosti, z obsahu spisu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 480/2013, z písomných vyjadrení účastníkov konania, ako i vlastným šetrením ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

Sťažovateľka podala 7. mája 2008 na okresnom súde návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým sa domáhala úpravy styku otca s maloletými sťažovateľmi a určenia výživného zo strany otca pre maloletých sťažovateľov. Uznesením č. k. 21 P 72/2008-9 z 9. mája 2008 okresný súd ustanovil maloletým sťažovateľom kolízneho opatrovníka a uznesením č. k. 21 P 72/2008-10 z 9. mája 2008 návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol (označené uznesenie nadobudlo právoplatnosť 31. mája 2008).

Okresný súd uznesením č. k. 21 P 72/2008-132 z 9. mája 2008 rozhodol, že začína konanie bez návrhu, a nariadil termín pojednávania na 1. júl 2008.

Okresný súd prípisom z 13. mája 2008 požiadal Daňový úrad Košice I o zaslanie listinných dôkazov.

Dňa 27. júna 2008 otec maloletých sťažovateľov doručil okresnému súdu ospravedlnenie svojej neúčasti na pojednávaní, ktoré bolo nariadené na 1. júl 2008, a požiadal o odročenie tohto pojednávania. Napriek tomu sa 1. júla 2008 pojednávanie uskutočnilo; okresný súd vypočul sťažovateľku a pojednávanie odročil na 15. júl 2008, ktoré sa ale neuskutočnilo z dôvodu práceneschopnosti sudkyne.

Pojednávania nariadeného na 2. september 2008 sa nezúčastnila sťažovateľka, jej právny zástupca, otec a ani kolízny opatrovník. Ďalšie pojednávanie bolo nariadené na 1. október 2008, na ktorom otec maloletých sťažovateľov vzniesol námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi; spis bol na rozhodnutie o tejto námietke 14. októbra 2008 predložený Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), ktorý uznesením č. k. 5 NcC 49/2008-73 z 28. októbra 2008 rozhodol, že zákonná sudkyňa nie je vylúčená z prerokovania a rozhodovania veci.

Po vrátení spisu okresný súd ďalší termín pojednávania nariadil na 20. máj 2009 a prípismi z 5. mája 2009 požiadal Daňový úrad Košice I o zaslanie listinných dôkazov.

Pojednávania 20. mája 2009 sa nezúčastnila sťažovateľka, u ktorej predvolanie na pojednávanie nebolo vykázané, a následne bolo odročené na 3. jún 2009; po prednesoch účastníkov konania okresný súd toto pojednávanie odročil na 6. október 2009 na účely doplnenia dokazovania.

Okresný súd po prerokovaní veci pojednávanie uskutočnené 6. októbra 2009 odročil na neurčito na účely doplnenia dokazovania o príjmoch otca. Následne si okresný súd prípisom z 9. októbra 2009 vyžiadal listinné dôkazy od S., a. s., a uznesením č. k. 21 P 72/2008-186 z 22. januára 2010 jej priznal náhradu trov dôkazov; proti tomuto uzneseniu podal odvolanie otec maloletých sťažovateľov.

Ďalší termín pojednávania okresný súd nariadil na 17. august 2010; na tomto pojednávaní zákonná sudkyňa oznámila prítomnému otcovi maloletých sťažovateľov, že sa cíti byť v tejto veci zaujatá, keďže na ňu podal žalobu.

Dňa 31. augusta 2010 bola vec pridelená na prerokovanie novej zákonnej sudkyňi.

Okresný súd na pojednávaní 22. novembra 2010 spojil na spoločné konanie veci vedené pod sp. zn. 21 P 72/2008 a sp. zn. 22 P 150/2010 a po vypočutí účastníkov konania ho odročil na neurčito na účely nariadenia znaleckého dokazovania.

Otec maloletých sťažovateľov 6. decembra 2010 doručil okresnému súdu návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým žiadal znížiť vyživovaciu povinnosť voči nim. Uznesením č. k. 21 P 72/2008-214 z 13. decembra 2010 okresný súd návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol.

Zákonná sudkyňa 10. januára 2011 oznámila podpredsedníčke okresného súdu, že existujú dôvody na jej vylúčenie z napadnutého konania, a žiadala vec prideliť inému sudcovi. Dňa 11. januára 2011 bola predmetná vec pridelená novej zákonnej sudkyňi, ktorá však vzápätí 13. januára 2011 oznámila predsedovi okresného súdu, že sa cíti byť vo veci zaujatá, pretože otec maloletých sťažovateľov podal proti nej žalobu o náhradu škody.

Vec bola následne 21. januára 2011 pridelená (ďalšej) novej zákonnej sudkyňi, ktorá uznesením č. k. 21 P 72/2008-227 z 8. februára 2011 opakovaný návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietla.

Otec maloletých sťažovateľov doručil 15. februára 2011 okresnému súdu ďalší návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým sa domáhal zmeny úpravy rodičovských práv k maloletým sťažovateľom. V tomto návrhu okrem iného uviedol, že ho podáva v súvislosti s namietaným nesprávnym úradným postupom konajúcej sudkyne (jej postup namieta v rámci žaloby o náhradu škody, pozn.).

Dňa 17. februára 2011 zákonná sudkyňa oznámila predsedovi okresného súdu, že sa cíti vo veci zaujatá, keďže otec maloletých sťažovateľov podal proti nej žalobu o náhradu škody; vec bola pridelená 21. februára 2011 novému zákonnému sudcovi, ktorý uznesením č. k. 21 P 72/2008-242 z 15. marca 2011 (ďalší) návrh otca na nariadenie predbežného opatrenia zamietol a následne uznesením č. k. 21 P 72/2008-252 z 15. apríla 2011 rozhodol o náhrade trov konania; proti tomuto rozhodnutiu podal otec maloletých sťažovateľov 28. apríla 2011 odvolanie, na základe ktorého bolo odvolaním napadnuté uznesenie krajským súdom uznesením zo 17. mája 2011 zrušené.

Dňa 23. mája 2011 okresný súd predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní proti jeho uzneseniu z 22. januára 2010; krajský súd odvolaním napadnuté

uznesenie okresného súdu potvrdil uznesením č. k. 7 CoP 158/2011-262 z 18. augusta 2011 a 22. augusta 2011 vrátil spis okresnému súdu.

Ďalší návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým sa domáhal zmeny úpravy rodičovských práv a povinností, doručil otec maloletých sťažovateľov okresnému súdu 20. decembra 2011, ktorý ho uznesením č. k. 21 P 72/2008-270 z 21. decembra 2011 zamietol.

Dňa 3. januára 2012 doručil okresnému súdu ďalší návrh na nariadenie predbežného opatrenia na zmenu úpravy rodičovských práv a povinností, ktorý bol uznesením č. k. 21 P 72/2008-278 z 9. januára 2012 zamietnutý. Rovnaký návrh doručil otec maloletých sťažovateľov okresnému súdu aj 31. januára 2012, ktorý bol uznesením okresného súdu sp. zn. 21 P 72/2008 zo 7. februára 2012 opätovne zamietnutý.

Ďalšie pojednávanie okresný súd nariadil na 21. február 2012; na tomto pojednávaní otec maloletých sťažovateľov oznámil, že proti zákonnému sudcovi podal žalobu o náhradu škody za porušenie práva účastníka na spravodlivé a nestranné konanie a taktiež vzniesol námietku zaujatosti proti zástupkyňi kolízneho opatrovníka; vzhľadom na uvedený postup zákonný sudca 2. marca 2012 oznámil predsedovi okresného súdu, že sa cíti vo veci zaujatý, a vyslovil súhlas s tým, aby vec bola pridelená inému sudcovi; vec bola pridelená novej zákonnej sudkyňi 21. marca 2012.

Otec maloletých sťažovateľov 27. marca 2012 doručil okresnému súdu ďalší návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým sa domáhal zmeny úpravy rodičovských práv a povinností, ktorý okresný súd uznesením č. k. 21 P 72/2008-296 z 2. apríla 2012 zamietol; proti tomuto rozhodnutiu podal 18. apríla 2012 odvolanie, ktoré bolo predložené odvolaciemu súdu spolu so spisom na rozhodnutie. Dňa 27. apríla 2012 odvolací súd vec vrátil okresnému súdu ako predčasne predloženú.

Následne 3. júla 2012 (po tom, ako okresný súd 3. mája 2012 zaslal odvolanie ostatným účastníkom konania na zaujatie stanoviska) okresný súd opätovne predložil spis odvolaciemu súdu, ktorý napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa 4. júla 2012 potvrdil.

Pojednávanie nariadené na 16. október 2012 bolo na žiadosť otca maloletých sťažovateľov odročené bez prerokovania veci.

Dňa 10. júna 2013 bola vec pridelená novej zákonnej sudkyni, ktorá nariadila termín pojednávania na 27. september 2013, na ktorom okresný súd nerozhodol o žiadnom zo žalobných návrhov.

Uznesením sp. zn. 21 P 72/2008 z 23. októbra 2013 okresný súd vylúčil návrh otca maloletých sťažovateľov na ich zverenie do striedavej starostlivosti na samostatné konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. 38 C 449/2013. Pojednávanie 4. februára 2014 bolo po prerokovaní veci odročené na neurčito na účely vykonania ďalšieho dokazovania.

Uzneseniami č. k. 38 C 449/2013-98 a č. k. 38 C 449/2013-99 z 24. apríla 2014 nariadil okresný súd v predmetnej právnej veci znalecké dokazovanie.

Znalec z odboru psychológie doručil okresnému súdu 21. augusta 2014 vypracovaný znalecký posudok a okresný súd uznesením sp. zn. 38 C 449/2013 z 22. augusta 2014 rozhodol o znalečnom.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom

okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 38 C 449/2013 (predtým pod sp. zn. 21 P 72/2008).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný urobiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 a ods. 4 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov. Ak súd zistí, že existuje dôležitý dôvod na odročenie pojednávania, bez zbytočného odkladu informuje tých, ktorí boli predvolaní alebo upovedomení. Súd spravidla uvedie deň, keď sa bude konať nové pojednávanie. Dôvod na odročenie sa uvedie v zápisnici alebo poznamená v spise.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľov.

1. V súvislosti s posudzovaním právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že predmetom namietaného konania je rozhodovanie o zverení maloletých sťažovateľov do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Obdobné spory tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy okresných súdov, pričom k tejto problematike napriek tomu, že ide o pomerne „nový“ inštitút v právnom poriadku Slovenskej republiky, už existuje v zásade ustálená judikatúra všeobecných súdov, a preto vec sťažovateľov ústavný súd nepovažuje z právneho hľadiska za zložitú. Obsah súdnych spisov sp. zn. 21 P 72/2008 a sp. zn. 38 C 449/2013 nepotvrďuje ani mimoriadnu faktickú zložitosť posudzovanej veci. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že právnou ani skutkovou zložitou veci nemožno ospravedlňovať doterajšiu dĺžku napadnutého konania. Ústavný súd zároveň poukazuje na predmet namietaného konania (starostlivosť o maloletých), ktorý vyžaduje z hľadiska vo veci konajúceho súdu mimoriadnu starostlivosť.

2. Pri hodnotení doterajšieho priebehu namietaného konania z hľadiska ďalšieho štandardne uplatňovaného kritéria, teda správania sťažovateľov ako účastníkov tohto konania, ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 38 C 449/2013 k zbytočným priet'ahom. Aj keď sa ústavný súd vo svojich rozhodnutiach spravidla nezaobera správáním ďalších účastníkov napadnutého konania (nie sťažovateľov), v posudzovanej veci považoval za potrebné

zohľadniť, že na plynulosť postupu okresného súdu v napadnutom konaní mal negatívny vplyv otec maloletých sťažovateľov, ktorý v jeho doterajšom priebehu podal množstvo procesných návrhov (námietky zaujatosti, návrhy na nariadenie predbežných opatrení); išlo nie zriedka o procesné návrhy, ktoré boli neodôvodnené, okresný súd sa ale s nimi musel vysporiadať, čo objektívne spôsobilo predĺženie konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v napadnutom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Zo súdnych spisov sp. zn. 21 P 72/2008 a sp. zn. 38 C 449/2013 vyplýva, že v doterajšom priebehu napadnutého konania došlo k obdobiam dlhodobejšej neodôvodnenej nečinnosti (od 9. októbra 2009 do 22. októbra 2010, od 16. októbra 2012 do 27. septembra 2013), ako aj k viacerým obdobiam krátkodobej nečinnosti okresného súdu. Rozhodujúce pochybenie okresného súdu však podľa názoru ústavného súdu spočíva v tom, že konanie ako celok je poznačené neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou súvisiacou s rozhodovaním o návrhoch otca maloletých sťažovateľov, ktorými sa domáhal predbežnej úpravy rodičovských práv a povinností, bez toho, aby konal vo veci samej. Takýto postup nesmeruje efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty účastníka konania, a preto nie je zlučiteľný so základným právom sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

Zohľadňujúc predovšetkým doterajšiu neprimeranú dĺžku namietaného konania najmä s poukazom na jeho predmet (zverenie maloletých sťažovateľov do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, pozn.), ústavný súd dospel k záveru, že v jeho doterajšom priebehu došlo k zbytočným prietahom, ktoré boli spôsobené jednak neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu, ale najmä jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného

súdu v namietanom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovatelia sa domáhajú priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 4 000 € pre sťažovateľku a po 5 000 € pre každého z maloletých sťažovateľov z dôvodov citovaných v časti I tohto nálezu.

Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z doterajšej dĺžky napadnutého konania, ako aj období, v ktorých došlo k neefektívnej činnosti okresného súdu, zohľadňujúc i jeho predmet, ústavný súd dospel k názoru, že priznanie finančného zadost'učinenia v sume po 3 000 € pre každého zo s'ťažovateľov bude primerané konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci (bod 2 výroku tohto nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania s'ťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátkou JUDr. Elenou Ľalíkovou. Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013, ktorá bola 804 € (za 2 úkony urobené v roku 2014).

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie s'ťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Každému zo s'ťažovateľov priznal za každý úkon vykonaný v roku 2014 sumu 134 €, čo po znížení o 50 % podľa § 13 ods. 2 vyhlášky predstavuje sumu 402 €, režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za 2 úkony pri troch s'ťažovateľoch vykonané v roku 2014 po 8,04 €, čo spolu predstavuje sumu 450,24 €; túto sumu bolo potrebné zvýšiť o 20 % DPH (90,05 €), keďže právna zástupkyňa s'ťažovateľov je platkyňou dane z pridanej hodnoty. Celková suma trov konania tak predstavuje 540,29 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. septembra 2014